

"İfa-yı vaad ise hem kendisine, hem Saltanat-ı Rububiyetine pek çok lazımdır." Veya "Allah Sameddir." deniyor; ama nefsim bana bu manaların zıddını hatırlatıyor. Ben ne yapabilirim?

Vehim: Kelime olarak müphem ve mânasız korku, belirsiz fikir ve düşünce anlamlarına geliyor. Aynı zamanda cüzi ve ince mânaların anlaşılmasına yarayan bir idrak kuvveti. Günümüzün tabiri ile "*asılsız ve mesnetsiz kuruntu*" demektir.

Vehim, akıl ve iradenin terbiyesine girmeyen ve insanı sürekli taciz eden bir duygudur. İnsan bu duygu sayesinde fikren ve manen teyakkuzda durur ve terakki eder. Bu duygunun esiri olmamak kaydı ile insana faydalıdır. Akıl ve kalp itminan olsa da bu vehim kuvveti kolay kolay teslim-i silah etmez. Ancak ilimde ve imanda yüksek makam sahibi zatlar bu duyguyu teslim-i silaha mecbur ediyorlar.

Şek ve şüphe, insan kalbinin bir tasdiki bir onayı olduğu için hüküm ifade eder. Yani insan şek ve şüpheyi bizzat kendisi üretir, kendisi kabul eder. Bu noktadan **vehim** ile **şek** arasında hüküm bakımından bir bağlantı, bir irtibat yoktur.

Vehim, istem dışı olarak her insanda teyakkuz için takılmış nefis ve şehvet gibi bir cihazdır. Nasıl ki nefis, mücadele için bir düşman olarak insana musallat edilmiş ise, vehim de insanı tahkik ve ilim noktasından teşvik için takılmış hükümsüz bir cihazdır. Allah hakkında uygunsuz ifadeler, bu vehim ve vesvese sınıfına giriyor. Bunun en büyük ispatı kişinin bu vehimlerden rahatsız olmasıdır. Yani insan kalben tasdik ettiği bir şeyden rahatsız olmaz. Demek bir rahatsızlık varsa, bu vehimdir.

"Allah Sameddir." sözünün muhalifinin akla gelmesi de bu kabilden vehimlerdir, ciddiyete alıp sahiplenmemek gerekir.

Özetle, insandaki nefis ve şeytanın, vehim ve vesveseler ile insanı taciz etmesi normal bir durumdur. Bu yüzden aklımıza gelen vesvese ve vehimleri kalben tasdik etmedikçe mesul olmayız. Şeytanın asıl planı, kalbe ait olmayan bu gibi vehim ve vesveseleri kalbe ait gibi gösterip, insanı taciz ederek ümitsizliğe düşürmektir. Biz de bu vehim ve vesveselerin önemsiz ve kalbimize ait bir şey olmadığını ilmen bilirsek, şeytanın bu planı akim kalır.

Vesvese Risalesi olan Yirmi Birinci Söz'ün İkinci Makamında geçen:

"Mahiyetini bilmezsen devam eder, yerleşir; mahiyetini bilsen, onu tanısan, gider." (1)

ifadesi, bize vesvese ve vehim konusunda malumat sahibi olmamızı tavsiye ediyor. Düşmanımızın silahını tanımalıyız ki, ona göre tedbir alalım.

(1) bk. [Sözler, Yirmi Birinci Söz. İkinci Makam](#)